

Stížnost proti rozhodnutí o výkonu trestu odnětí svobody

Zárukou proti oslabení práva obhajoby na dostatečnou možnost odůvodnění své stížnosti je omezení, které stížnostnímu soudu brání v rozhodnutí o podané stížnosti dříve, než má obviněná osoba možnost se zcela seznámit s odůvodněním napadeného rozhodnutí (nálezy ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. IV. ÚS 426/09 a ze dne 23. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1542/09).

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 1946/22 ze dne 2.11.2022)

Ústavní soud rozhodl ve věci ústavní stížnosti stěžovatele O. T., právně zastoupeného JUDr. P.J., advokátem se sídlem Ch., proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 6. 2022 č. j. 4 To 198/2022-334, za účasti Krajského soudu v Ústí nad Labem, jako účastníka řízení, a Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 6. 2022 č. j. 4 To 198/2022-334 bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na spravedlivý proces zaručené čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 6. 2022 č. j. 4 To 198/2022-334 se ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a stížnostní námítky

1. Stěžovatel se v ústavní stížnosti domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí. Namítá, že jím bylo zasaženo do jeho práva na soudní ochranu a na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva").

2. Z napadeného usnesení, obsahu ústavní stížnosti a z vyžádaného spisu Ústavní soud zjistil, že při veřejném zasedání Okresního soudu v Chomutově (dále též "okresní soud"), které se konalo dne 25. 3. 2022 za účasti stěžovatele i jeho obhájce, bylo vyhlášeno usnesení, kterým tento soud rozhodl tak, že stěžovatel vykoná trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, který mu byl uložen trestním příkazem Okresního soudu v Chomutově ze dne 27. 6. 2016 č. j. 4 T 217/2014-157 za přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní zákoník"), přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku a přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. Podle § 56 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku soud stěžovatele zařadil do věznice s ostrahou. V rámci veřejného zasedání, kde bylo usnesení vyhlášeno, se stěžovatel vyjádřil v tom smyslu, že si ponechává lhůtu pro podání stížnosti.

3. Dne 28. 3. 2022 byl obhájci stěžovatele doručen opis písemného vyhotovení usnesení okresního soudu. Dne 29. 3. 2022 podal stěžovatel prostřednictvím tohoto obhájce proti usnesení stížnost. Krajský soud v Ústí nad Labem (dále též "krajský soud") však věc nepřezkoumal a stížnost v neveřejném zasedání dne 15. 6. 2022 zamítl podle § 148 odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní řád"), z důvodu, že byla podána opožděně. V ústavní stížnosti napadeném usnesením konstatoval, že stížnost byla

podána opožděně, protože napadené usnesení bylo stěžovateli oznámeno již jeho vyhlášením, nikoliv až doručením jeho opisu, a proto lhůta pro podání stížnosti marně uplynula dne 28. 3. 2022, tedy třetím dnem od jeho vyhlášení u veřejného zasedání dne 25. 3. 2022.

4. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítá, že krajský soud tím, že zamítl stížnost pro její opožděnost, aniž by ji věcně přezkoumal, ačkoliv tato byla podána ve lhůtě tří dnů ode dne doručení písemného opisu usnesení, proti kterému stížnost směřovala, porušil právo stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a rovněž jeho právo na spravedlivý proces zaručené v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Odchytil se totiž od dosavadní rozhodovací praxe Ústavního soudu i od své vlastní rozhodovací praxe (byť v jiném senátu), aniž by důvod takového odchylení odůvodnil jakoukoli právní argumentací.

II. Procesní podmínky řízení

5. Ústavní soud nejprve posoudil splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario), neboť proti napadenému rozhodnutí není přípustný žádný opravný prostředek.

6. Vzhledem k tomu, že od ústního jednání nebylo možno očekávat další objasnění věci, Ústavní soud od něj podle § 44 věty první zákona o Ústavním soudu upustil.

7. Ústavní soud si vyžádal k posouzení věci vyjádření účastníka i vedlejšího účastníka řízení. Ani jeden z nich se ve stanovené lhůtě nevyjádřil.

III. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

8. Ústavní soud je dle článku 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti, přičemž v rámci této své pravomoci mj. rozhoduje o ústavních stížnostech proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánu veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. článek 87 odst. 1 písm. d) Ústavy]. Pravomoc Ústavního soudu je založena toliko k přezkumu z hlediska ústavnosti, tedy ke zkoumání, zda postupem a rozhodováním obecných soudů nebylo zasaženo do ústavně zaručených práv stěžovatele a zda lze řízení jako celek považovat za spravedlivé.

9. Po přezkoumání napadeného usnesení krajského soudu a jemu předcházejícího procesního postupu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

10. K správnému a ústavně konformnímu určení okamžiku počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti rozhodnutím, která se týkají omezení osobní svobody, což je i nyní posuzovaný případ, se Ústavní soud již opakovaně v minulosti vyjádřil.

11. Na úrovni podústavního práva podle § 143 odst. 1 trestního řádu platí, že stížnost se podává u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje, a to do tří dnů od oznámení usnesení (§ 137 trestního řádu); oznamuje-li se usnesení jak obviněnému, tak i jeho opatrovníku nebo obhájci, běží lhůta od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději.

12. Z § 137 odst. 1 trestního řádu vyplývá, že usnesení je třeba oznámit osobě, které se přímo dotýká, jakož i osobě, která k němu dala svým návrhem podnět; usnesení soudu se oznámí též státnímu zástupci. Oznámení se děje buď vyhlášením usnesení v přítomnosti toho, jemuž je třeba usnesení oznámit, anebo doručením opisu usnesení.

13. Samotný pojem "oznámení" podle § 143 trestního řádu (resp. § 137) Ústavní soud již vícekrát vysvětlil. Podle nálezu ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. IV. ÚS 426/09 (N 134/53 SbNU 681) je nezbytným předpokladem a účelem práva na spravedlivý proces, a tedy i práva podat opravný prostředek (stížnost), "...reálná možnost seznámit se s rozhodovacími důvody obsaženými v rozhodnutí, jež je podrobena stížnostní kritice. Pouze za těchto podmínek se stěžovateli dostává i kvalifikované možnosti skutkově a právně argumentovat, a tedy v případě svého nesouhlasu zpochybňovat argumenty obsažené v odůvodnění, na nichž výrok jím napadeného rozhodnutí spočívá". Stěžovateli má být příslušné usnesení "...včetně jeho odůvodnění prokazatelně oznámeno takovým způsobem, aby z obsahu oznámení byly seznatelné všechny důvody, o něž se opírá výrok rozhodnutí ... těmto požadavkům lze alternativně vyhovět několika způsoby, uvedenými v tr. řádu (§ 136, § 137, § 55a, § 55b)", a to (1) doručením opisu usnesení, (2) ústním vyhlášením usnesení, jehož plné znění (včetně odůvodnění) bude zapsáno v protokolu o úkonu, případně (3) ústním vyhlášením, jehož plné znění (včetně odůvodnění) bude podchyceno zvukovým záznamem."

14. Ústavní soud v nálezech ze dne 5. 1. 2006 sp. zn. III. ÚS 457/05 (N 4/40 SbNU 39), ze dne 23. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1542/09 (N 201/58 SbNU 787), ze dne 31. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 3842/17 (N 106/89 SbNU 573), ze dne 5. 2. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3780/18 či ze dne 10. 12. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3003/19 a dalších situoval okamžik, od něhož je možno počítat běh lhůty pro podání (instanční) stížnosti v trestních věcech při rozhodování o tak závažných otázkách, jakými je osobní svoboda, zaručená čl. 8 odst. 1 Listiny (zejména rozhodnutí o vazbě, podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, přeměně alternativních trestů v nepodmíněný trest odnětí svobody a rozhodnutí o výkonu původně podmíněně odloženého trestu odnětí svobody) nebo meritum věci (rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení), až na doručení opisu usnesení. Judikatura Ústavního soudu je vedena snahou o zachování práva obviněného na přístup k soudu druhého stupně a možnosti polemizovat se závěry soudu prvního stupně v řádném opravném řízení o stížnosti; Ústavní soud tím obviněnému umožňuje, aby se mohl vymezit proti důvodům rozhodnutí soudu prvního stupně podrobně obsaženým až v písemném vyhotovení jeho usnesení.

15. Zárukou proti oslabení práva obhajoby na dostatečnou možnost odůvodnění své stížnosti je omezení, které stížnostnímu soudu brání v rozhodnutí o podané stížnosti dříve, než má obviněná osoba možnost se zcela seznámit s odůvodněním napadeného rozhodnutí (srov. již shora uvedené nálezy ze dne 9. 6. 2009 sp. zn. IV. ÚS 426/09 a ze dne 23. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1542/09).

16. V nyní posuzované věci stěžovatele je zřejmé, že Krajský soud v Ústí nad Labem při počítání lhůty pro podání stížnosti proti usnesení Okresního soudu v Chomutově nevzal v úvahu shora citovanou rozsáhlou judikaturu Ústavního soudu a nesprávně tuto stížnost posoudil jako opožděně podanou, ačkoli stěžovatel ji prostřednictvím svého obhájce podal ve lhůtě tří dnů od doručení písemného vyhotovení tohoto usnesení, vyhlášeného dne 25. 3. 2022.

17. Podle čl. 90 Ústavy jsou soudy povolány k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům; pravomoc soudu je nezadatelná a obecné soudy se jí nemohou zprostit, obrátil-li se na ně účastník řízení v souladu s čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, domáhaje se svých práv stanoveným postupem. Postupuje-li přitom účastník v souladu s právní úpravou a relevantní judikaturou, není možné výklad jednotlivých pojmů zúžit v jeho neprospěch. V daném případě je proto nutno konstatovat, že nesprávným postupem Krajského soudu v Ústí nad Labem bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu, resp. spravedlivý proces.

18. Z uvedených důvodů proto Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl (§ 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) a napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem zrušil [§ 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícím soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)